

Contents

1	Ecological information.....	1
1.1	HABITAT TYPES present on the site and site assessment for them	1
1.2	SPECIES referred to in Article 4 of Council Directive 79/409/EEC and species listed in Annex II of Council Directive 92/43/EEC and site evaluation for them.....	4
1.3	Other species (to be supplied where relevant)	7
2	EKOLOŠKE INFORMACIJE	7
2.1	Tipovi staništa prisutni na području i ocjena područja s obzirom na njih.....	7
2.2	Vrste iz članka 4. Direktive 2009/147/EZ i vrste navedene u Prilogu II. Direktivi 92/43/EEZ i ocjena staništa za njih	11
2.3	Druge važne vrste flore i faune (neobvezno)	15

1 ECOLOGICAL INFORMATION

1.1 HABITAT TYPES present on the site and site assessment for them

i) CODES and % COVER of Habitats

* **Annex I habitat types: CODES and their % COVER within the site. (Appendix B of Habitats Directive)**

The code of the habitat types of Annex I of Habitats directive 92/43/EEC, as indicated in Appendix B, should be entered here. This 4 character code follows the hierarchical presentation of the habitat types in Annex I of the directive.

All Annex I habitats occurring in the specific site must be entered, with the % cover (linked to criteria A(b) of Annex III of the Directive).

Example: 4110/005: 5 % of the site is covered by annex I habitat type number 4110

ii) Site assessment criteria for a given natural habitat type in Annex I (in accordance with Section A of Annex III)

* **REPRESENTATIVITY** = A.a) of Annex III: Degree of representativity of the natural habitat type on the site.

Criterion A.a) of Annex III should be linked to the interpretation manual on Annex I habitat types since this manual provides a definition, a list of characteristic species and other relevant elements. The degree of representativity gives a measure of 'how typical' a habitat type is. If need be, this assessment should likewise take into account the representativity of the habitat type concerned on the site in question, either for a group of habitat types or for a particular combination of different habitat types.

If the field data, namely quantitative data, for the comparison do not exist or if measurement of the criterion is not feasible, the 'best expert judgment' may be used to rank the habitat type.

The following ranking system should be used:

A: excellent representativity;

B: good representativity;

C: significant representativity;

Furthermore, all cases where a habitat type is present on the site in question in a **non-significant** manner must be indicated in a fourth category.

D: non-significant presence.

In cases where the site representativity for the habitat type concerned is classed "D: nonsignificant", no other indication is required for the other evaluation criteria concerning this habitat type on the site in question. **In these cases the criteria "Relative surface", "Conservation Status" and Global evaluation" should not be marked.**

* **RELATIVE SURFACE** = A.b) of Annex III: Area of the site covered by the natural habitat type in relation to the total area covered by that natural habitat type within the national territory.

Theoretically, to assess criterion A.b) one needs to measure the surface covered by the habitat type in the site, and the total surface of the national territory that is covered by the same habitat type. Although this is evident, it can be extremely difficult to make these measurements, especially those concerning the reference national surface.

This criterion should be expressed as a percentage "p". Whether the two measures exist or can be obtained (and the percentage can therefore be calculated) or that the result arises from the estimation according to the best judgement (which is the more likely situation) an evaluation of "p" in class intervals should be made using the following progressive model.

A: $100 \geq p > 15\%$

B: $15 \geq p > 2\%$

C: $2 \geq p > 0$

* **CONSERVATION STATUS** = A.c) of Annex III. Degree of conservation of the structure and functions of the natural habitat type concerned. and restoration possibilities

This criterion comprises three sub-criteria:

- i) degree of conservation of the structure;
- ii) degree of conservation of the functions;
- iii) restoration possibility.

Although the above sub-criteria could be evaluated separately, they should nonetheless be combined for the requirements of selection of sites proposed on the national list as they have a complex and interdependent influence on the process.

i) Degree of conservation of structure

This sub-criterion should be linked to the interpretation manual on Annex I habitats since this manual provides a definition, a list of characteristic species and other relevant elements.

Comparing the structure of a given habitat type present in the site with the data of the interpretation manual (and other relevant scientific information), and even with the same habitat type in other sites, it should be possible to establish a ranking system as follows, using the 'best expert judgment':

- I.: excellent structure;
- II. : structure well conserved;
- III. : average or partially degraded structure.

In cases where the sub-class "excellent structure" is given the criterion A.c) should in its totality be classed as "A: excellent conservation", independently of the grading of the other two sub-criteria.

In cases where the habitat type concerned on the site in question does not possess an excellent structure, it is still necessary to evaluate the other two sub-criteria.

ii) Degree of conservation of functions

It can be difficult to define and measure the functions of a particular habitat type on the defined site and their conservation, and to do this independently of other habitat types. For this reason it is useful to paraphrase 'the conservation of functions' by the prospects (capacity and probability) of the habitat type concerned on the site in question to maintain its structure for the future, given on the one hand the possible unfavourable influences and on the other hand all the reasonable conservation effort which is possible.

I: excellent prospects;

II: good prospects;

III: average or unfavourable prospects.

In cases where the sub-class "I: excellent prospects" or "II: good prospects" are combined with the grading "II: structure well conserved" of the first sub-criterion, the criterion A.c) should in its totality be classed "A: excellent conservation" or "B: good conservation" respectively, independently of the grading of the third sub-criterion which should not further be considered.

In cases where the sub-class "III: average or unfavourable prospects" is combined with the grading "III : average or partially degraded structure" of the first sub-criterion, the criterion A.c) in its entirety should be classed as "C: average or reduced conservation" independently of the grading of the third sub-criterion which should not further be considered.

iii) Restoration possibilities.

This sub-criterion is used to evaluate to what extent the restoration of habitat type concerned on the site in question could be possible.

The first thing to evaluate is its feasibility from a scientific point of view: does the current state of knowledge provide an answer to the 'what to do and how to do it' questions? This implies a full knowledge of the structure and functions of the habitat type and of the concrete management plans and prescriptions needed to restore it, that's to say, to stabilize or increase the percentage of area covered by that habitat type, to re-establish the specific structure and functions which are necessary for its long-term maintenance and to maintain or restore a favourable conservation status for its typical species.

The second question that may be asked is the whether it is cost-effective from a nature conservation point of view?'. This assessment must take into consideration the degree of threat and rarity of the habitat type.

The ranking system should be the following, using 'best expert judgement':

I: restoration easy

II: restoration possible with an average effort

III: restoration difficult or impossible

Synthesis

applying to the **overall grading of the three sub-criteria**

A: excellent conservation

= excellent structure, independent of the grading of the other two sub-criteria.

= structure well conserved and excellent prospects independent of the grading of the third criterion

B: good conservation

= structure well conserved and good prospects

independent of the grading of the third sub-criterion

= structure well conserved and average/ maybe unfavourable prospects and restoration easy or possible with average effort

= average structure/partially degraded, excellent prospects and restoration easy or possible with average effort

= average structure/partially degraded, good prospects and restoration easy

C: average or reduced conservation = all other combinations.

* **GLOBAL ASSESSMENT** = A.d) of Annex III: Global assessment of the value of the site for conservation of the natural habitat type concerned.

This criterion should be used to assess the previous criteria in an integrated way and taking into consideration the different weights they may have for the habitat under consideration. Other aspects may be considered regarding the evaluation of the most relevant elements in order to globally assess their positive or negative influence on the conservation of the habitat type. The 'most relevant' elements may vary from habitat type to habitat type; they may include the human activities, both in the site or in its neighbouring areas, that are likely to influence the conservation status of the habitat type, the ownership of the land, the existing legal status of the site, the ecological relations between the different habitat types and species, etc.

The 'best expert judgment' may be used to assess this global value, and the ranking system used to express it should be as follows:

A: excellent value;

B: good value;

C: significant value.

1.2 SPECIES referred to in Article 4 of Council Directive 79/409/EEC and species listed in Annex II of Council Directive 92/43/EEC and site evaluation for them

i) CODE, NAME and POPULATION data on species

For sites as appropriate enter the scientific NAME of all bird species relevant for Article 4.1 and 4.2 of Council Directive 79/409/EEC, and of all fauna and flora species listed on Annex II of Council Directive 92/43/EEC that occur at the site. With an indication of their population within the site (see below). Each relevant species is also to be indicated by a 4 character sequential CODE taken from Appendix C, including all migratory bird species, linked to Article 4.2 of Council Directive 79/409/EEC.

As a number of fauna species, in particular many bird species, are migratory the site may be important for different aspects of the life cycle of species. These are categorized below:

Resident: to be found throughout the year on the site

Breeding/reproducing: uses the site to nest and raise young

Staging: site used on migration or for moulting outside the breeding grounds

Wintering: uses the site during the winter

Where a non-resident population is to be found at a site in more than one season entries should be made in the appropriate fields.

As regards abundance, always enter exact POPULATION data where known. Where an exact number is not known give population range in which it falls (1-5, 6-10, 11-50, 51-100, 101-250, 251-500, 501-

1000, 1001-10.000, > 10.000). Where a population range is not known but information exists on minimum or maximum population size, indicate abundance by < (less than) or > (greater than). Indicate with a suffix whether the population value is pairs (p) or individuals (i). For some species with specialized breeding systems, counts may be of males and females separately: these could be suffixed (m) or (f) respectively. In particular for mammals, amphibians / reptiles and fishes no numeric information might be available at all. In this case note the population size/density by indicating whether the species is common (C), rare (R) or very rare (V). In the absence of any population data indicate it as being present (P).

For invertebrate and plants in the few special cases where abundance of the species is known for the site, give population estimate or population range as given above. Otherwise indicate whether the species is common (C), rare (R), or very rare (V). In the absence of any population data indicate it as being present (P).

If, in the absence of any population data a site is still known to be of community importance for a species, describe the character of the population in the site description text field 'Quality' outlining the nature of the population (e.g. dense, dispersed or isolated).

The following species groups are recorded separately: birds, mammals, amphibians and reptiles, fishes, invertebrates and plants.

ii) Site assessment criteria for a given species in Annex II (in accordance with Section B of Annex III).

* **POPULATION** = B.a) of Annex III: Size and density of the population of the species present on the site in relation to the populations present within national territory

This criterion exists to evaluate the relative size or density of the population in the site with that of the national population.

This last aspect is in general quite difficult to evaluate. The optimal measure would be a percentage, resulting from the ratio of the population in the site / population in the national territory. As proposed for criterion A.b) an estimate or a class interval should be used according to the following progressive model:

A: 100% $\geq$ p > 15%

B: 15% $\geq$ p > 2%

C: 2% $\geq$ p > 0%

Furthermore, all cases where a population of the species concerned is present on the site in question in a non-significant manner must be indicated in a fourth category.

D: non-significant population.

In cases where the site representativity for the population concerned is classes "D: nonsignificant", no other indication is required for the other evaluation criteria concerning this habitat type on the site in question. **In these cases the criteria "Conservation" "Isolation" and Global evaluation" should not be marked.**

* **CONSERVATION** = B.b) of Annex III: Degree of conservation of the features of the habitat which are important for the species concerned. and possibilities for restoration

This criterion comprises two sub-criteria:

- i) degree of conservation of the features of the habitat important for the species
- ii) restoration possibilities.

i) Degree of conservation of the features of the habitat important for the species

Criterion i) requires a global evaluation of the features of the habitat regarding the biological requirements of a given species. The features relating to population dynamics are among the most appropriate for both animal and plant species. The structure of the habitat and some abiotic features should be assessed.

The 'best expert judgment' should be used to rank this criterion:

- I: elements in excellent condition;
- II: elements well conserved;
- III: elements in average or partially degraded condition.

In cases where the sub-class "I : elements in excellent condition" or "II: elements well conserved" is given the criterion B.b) should in its totality be classed "A: excellent conservation" or "B: good conservation" respectively. Independent of the grading of the other sub-criterion.

ii) Restoration possibilities.

For this sub-criterion, which only needs to be taken into account when the elements are in an average or partially degraded condition, an approach analogous to that of criterion A.c.iii), should be used, adding an evaluation of the viability of the population under consideration. This should result in the system of grading as follows:

- I: restoration easy
- II: restoration possible with average effort III: restoration difficult or impossible.

Synthesis

applying to classification of the two sub-criteria

A. conservation excellent

= elements in an excellent condition, independent of the grading of the possibility of restoration

B. good conservation

= elements well conserved independent of the grading of the possibility of restoration

= elements in average or partially degraded

C. average or reduced conservation

= all other combinations

* **ISOLATION** = B.c) of Annex III: Degree of isolation of the population present on the site in relation to the natural range of the species.

This criterion may be interpreted as an approximate measure of the contribution of a given population to the genetic diversity of the species on the one hand and of the fragility of this specific population on the other hand. Using a simplistic approach one may say that the more a population is isolated (in relation to its natural range), the greater is its contribution to the genetic diversity of the species. Consequently the term "isolation" should be considered in a wider context, applying equally to strict endemics, to sub-species/varieties/races as well as sub-populations of a meta-population. In this context the following grading should be used:

A: population (almost) isolated

B: population not-isolated, but on margins of area of distribution

C: population not-isolated within extended distribution range.

* **GLOBAL** = B.d) of Annex III: Global assessment of the value of the site for conservation of the species concerned.

This criterion refers to the global assessment of the value of the site for the conservation of the species concerned. It may be used to sum up the previous criteria and also to assess other features of the site thought to be relevant for a given species. These features may vary from one species to another and might include human activities on the site or in nearby areas which are capable of influencing the conservation status of the species, land management, the statutory protection of the site, ecological relations between the different types of habitats and species, etc.

A 'best expert judgment' may be used for this global evaluation, using the following ranking system:

A: excellent value

B: good value

C: significant value.

1.3 Other species (to be supplied where relevant)

All other important species of flora and fauna may be subsequently entered, where they are relevant to the conservation and management of the site, according to the following procedure:

- Tick the box of the appropriate species group,
- Provide the scientific name of the species
- Give regular maximum population data for the species where possible. Where quantitative data do not exist indicate abundance semi-quantitatively or qualitatively using the notation outlined in Section 3.2.i.
- Please indicate the motivation for listing each species using the following categories:
  - A. National Red Data list
  - B. Endemics
  - C. International Conventions (incl. Bern, Bonn and Biodiversity)
  - D. Other reasons
  - E. Further details on the motivations for listing individual species, especially regarding D, can be given in Section 4.2 which is the free-text field for describing the quality and importance of the site).

2 EKOLOŠKE INFORMACIJE

2.1 Tipovi staništa prisutni na području i ocjena područja s obzirom na njih

- i. Oznake i pokrivenost tipovima staništa iz Priloga I. unutar područja

Oznaka: Navedite četveroznakovnu oznaku tipa staništa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ. Treba koristiti samo oznake koje se nalaze u trenutačno važećem Prilogu I. Direktivi o staništima, a oznake za podtipove navedene u ranijim verzijama Priručnika za tumačenje ne smiju se koristiti.

Prioritetni oblici (PF): Pozor: Ako su na području prisutni prioritetni oblici staništa 6210, 7130 i 9430 (s obzirom na njihova svojstva, ti tipovi staništa mogu ili ne moraju biti prioritetni oblici), navedite prioritetni oblik tako da unesete „x” u stupac „PF” (vidjeti primjer dolje). Iz tehničkih razloga se „*” , koji se u Prilogu I. koristi kao dio oznake, u tom dodatnom stupcu zamjenjuje s „x”. (Ako su na području prisutni prioritetni i neprioritetni oblici, podatke treba unijeti za svaki oblik zasebno.)

Nepriusutnost (NP) (neobvezno): U slučajevima kada stanišni tip iz Priloga I., za koji je područje prvobitno bilo proglašeno (koji je prije bio prisutan), na tom području više ne

postoji, posebno se preporuča da se to naznači tako da se u stupac NP unese „x” (umjesto brisanja informacija o tom stanišnom tipu u standardnom obrascu).

Pokrivenost: Treba navesti sva staništa iz Priloga I. koja se javljaju na određenom području zajedno s površinama koje pokrivaju izraženima u hektarima (vidjeti sliku 2.) Mogu se navesti decimalne vrijednosti.

Postoje situacije kada se staništa iz Priloga I. mogu preklapati (npr. pješčane obale koje se javljaju unutar riječnog ušća). U takvom slučaju navedite površinu svakog od staništa (npr. navedite površinu riječnog ušća i veličinu pješčanih obala), pri čemu ukupna površina staništa iz Priloga I. može biti veća od površine tog područja. Ako se to smatra nemogućim, oduzmite površinu manjeg staništa od površine većeg staništa.

Napomena: U slučajevima kada treba navesti da se neko stanište razmatra kao kandidat za uključivanje u područje, u polje „veličina” unesite „-1”.

Spilje: Za spilje (8310, 8330) možete upisati broj spilja ako nisu raspoloživi podaci o procijenjenoj površini.

Kvaliteta podataka: U polju za kvalitetu podataka navedite kvalitetu mjerenja. Ako je moguće, navedite kvalitetu podataka: G = „dobra” (npr. na temelju istraživanja); M = „srednja” (npr. na temelju djelomičnih podataka s nešto ekstrapolacije); P = „loša” (npr. gruba procjena).

- ii. Kriteriji procjene područja za određeni prirodni stanišni tip iz Priloga I. (u skladu s odjeljkom A Priloga III.)

— ZASTUPLJENOST: = A(a) iz Priloga III.: stupanj zastupljenosti stanišnog tipa na području.

Kriterij A(a) iz Priloga III. treba povezati s priručnikom o tumačenju stanišnih tipova iz Priloga I. budući da su oni u tom priručniku definirani te su navedene karakteristične vrste i drugi važni elementi. Prema stupnju zastupljenosti mjeri se „koliko tipičan” je neki stanišni tip. Ako je potrebno, kod ove procjene isto tako treba uzeti u obzir zastupljenost predmetnog stanišnog tipa na dotičnom području, ili za skupinu stanišnih tipova ili za određenu kombinaciju različitih stanišnih tipova.

Ako podaci s terena, tj. količinski podaci, nisu raspoloživi za usporedbu ili ako mjerenje kriterija nije izvedivo, za stupnjevanje/rangiranje stanišnog tipa može se primijeniti „najbolja stručna prosudba”.

Treba koristiti sljedeći sustav rangiranja:

A: izvanredna zastupljenost,

B: dobra zastupljenost,

C: značajna zastupljenost.

Nadalje, svi slučajevi kad je prisutnost stanišnog tipa na predmetnom području beznačajna moraju biti navedeni u četvrtoj kategoriji:

D: beznačajna prisutnost.

Kada su prisutni samo oblici staništa iz Priloga I. koji imaju malu vrijednost u smislu očuvanja, navedite „D” (beznačajna prisutnost). Na primjer, jako degradirano šumsko područje na kojem nema mnogo uobičajenih vrsta rangiralo bi se kao „D”.

U slučajevima kada je zastupljenost predmetnog stanišnog tipa rangirana kao „D: beznačajna”, nije potrebno ništa navesti za druge kriterije ocjenjivanja za taj stanišni tip na dotičnom području. U tim slučajevima kriterije „relativna površina”, „status očuvanosti” i „globalna ocjena” ne treba označavati.

— RELATIVNA POVRŠINA: = A(b) iz Priloga III.: površina područja koju pokriva prirodni stanišni tip u odnosu na ukupnu površinu koju taj prirodni stanišni tip pokriva unutar državnog područja.

Teoretski, za procjenu kriterija A(b) treba izmjeriti površinu koju taj stanišni tip pokriva unutar predmetnog područja i ukupnu površinu državnog područja koju pokriva isti stanišni tip. Iako je to jasno, izvedba tih mjerenja može biti izuzetno teška, posebno onih koja se odnose na referentnu površinu državnog područja.

Taj kriterij treba izraziti kao postotak „p”. Bez obzira na to postoje li te dvije izmjerene vrijednosti ili se one mogu dobiti (pa se stoga može izračunati postotak) ili je rezultat dobiven na temelju procjene na temelju najbolje prosudbe (što je vjerojatnije), „p” treba procijeniti u klasnim intervalima koristeći pritom sljedeći progresivni model:

A: $100 \geq p > 15 \%$,

B: $15 \geq p > 2 \%$,

C: $2 \geq p > 0 \%$.

— STUPANJ OČUVANJA: = A(c) iz Priloga III.: stupanj očuvanosti strukture i funkcija predmetnog prirodnog stanišnog tipa i mogućnosti obnavljanja.

Ovaj kriterij obuhvaća tri potkriterija:

- i. stupanj očuvanja strukture;
- ii. stupanj očuvanja funkcija;
- iii. mogućnost obnavljanja.

Iako bi se gornji kriteriji mogli ocjenjivati odvojeno, ipak ih zbog zahtjeva pri odabiru područja predloženih na nacionalnom popisu treba kombinirati, jer kompleksno i međuovisno djeluju na taj proces.

i. Stupanj očuvanja strukture

Ovaj potkriterij treba povezati s priručnikom o tumačenju stanišnih tipova iz Priloga I. budući da su oni u tom priručniku definirani te su navedene karakteristične vrste i drugi važni elementi.

Na temelju usporedbe strukture određenog stanišnog tipa prisutnog na području s podacima iz priručnika o tumačenju (i ostalim relevantnim znanstvenim podacima), i čak s istim stanišnim tipom na drugim područjima, trebalo bi na temelju „najbolje stručne prosudbe” biti moguće ustanoviti sustav rangiranja kako slijedi:

I.: izvanredna struktura;

II.: dobro očuvana struktura;

III.: prosječna ili djelomično degradirana struktura.

U slučajevima kada se utvrdi potklasa „izvanredna struktura”, kriterij A(c) treba u cijelosti rangirati kao „A: izvanredna očuvanost”, neovisno o stupnjevanju ostala dva potkriterija.

U slučajevima kada predmetni stanišni tip na dotičnom području nema izvanrednu strukturu, još uvijek je potrebno procijeniti ostala dva potkriterija.

ii. Stupanj očuvanosti funkcija

Nekada je teško definirati i izmjeriti funkcije nekog stanišnog tipa na određenom području i njihovu očuvanost i to nezavisno o drugim stanišnim tipovima. Iz tog je razloga korisno da se „očuvanost funkcija” parafrazira kao izgledi (mogućnosti i vjerojatnost) da predmetni stanišni

tip na dotičnom području sačuva svoju strukturu za buduća vremena s obzirom na nepovoljne utjecaje, s jedne strane, i sve moguće razumne napore s ciljem očuvanja, s druge strane.

I.: izvanredni izgledi;

II.: dobri izgledi;

III.: prosječni ili nepovoljni izgledi.

U slučajevima kada je potklasa „I.: izvanredni izgledi” ili „II.: dobri izgledi” u kombinaciji sa stupnjem „II.: dobro očuvana struktura” prvog potkriterija, kriterij A(c) mora se u cijelosti klasificirati kao „A: izvanredna očuvanost” ili „B: dobra očuvanost”, nezavisno o kategorizaciji trećeg potkriterija koji se dalje više ne uzima u obzir.

U slučajevima kada je potklasa „III.: prosječni ili nepovoljni izgledi” u kombinaciji sa stupnjem „III.: prosječna ili djelomično degradirana struktura” prvog potkriterija, kriterij A(c) mora se u cijelosti klasificirati kao „C: prosječna ili smanjena očuvanost”, neovisno o kategorizaciji trećeg potkriterija koji se dalje više ne uzima u obzir.

iii. Mogućnosti obnavljanja

Ovaj se potkriterij koristi za procjenu mogućeg opsega obnavljanja predmetnog stanišnog tipa koji se nalazi na određenom području.

Prva stvar za procjenu je izvedivost obnavljanja sa znanstvenog stajališta: osigurava li sadašnja razina znanja odgovor na pitanja „što učiniti i kako to učiniti”? To podrazumijeva potpuno poznavanje strukture i funkcija stanišnog tipa i konkretnih planova upravljanja i uputa potrebnih za njegovo obnavljanje, to jest za stabiliziranje ili povećavanje postotka površine koju pokriva taj stanišni tip, za ponovno uspostavljanje specifične strukture i funkcija koje su potrebne za njegovo dugoročno održavanje i za održavanje ili obnavljanje povoljnog statusa očuvanja za tipične vrste tog stanišnog tipa.

Drugo je pitanje koje se može postaviti, je li to isplativo sa stajališta očuvanja prirode? Kod te se procjene mora uzeti u obzir koliki je stupanj ugroženosti tog stanišnog tipa i koliko je on rijedak.

Na temelju „najbolje stručne prosudbe” sustav rangiranja treba biti sljedeći:

I.: obnavljanje lako;

II.: obnavljanje moguće uz prosječan napor;

III.: obnavljanje teško ili nemoguće.

Sinteza: primjenjuje se na cjelokupno stupnjevanje triju potkriterija.

A: izvanredna očuvanost

= izvanredna struktura, neovisno o stupnjevanju druga dva potkriterija;

= dobro očuvana struktura i izvanredni izgledi neovisno o stupnjevanju trećeg kriterija.

B: dobra očuvanost

= dobro očuvana struktura i dobri izgledi neovisno o stupnjevanju trećeg potkriterija;

= dobro očuvana struktura i prosječni/možda nepovoljni izgledi te obnavljanje lako ili moguće uz prosječan napor;

= prosječna struktura/djelomično degradirana, izvanredni izgledi te obnavljanje lako ili moguće uz prosječan napor;

= prosječna struktura/djelomično degradirana, dobri izgledi te lako obnavljanje.

C: prosječna ili smanjena očuvanost

= sve druge kombinacije.

— GLOBALNA PROCJENA = A(d) Priloga III.: Globalna procjena vrijednosti područja za očuvanje predmetnog prirodnog stanišnog tipa.

Ovaj se kriterij odnosi na globalnu procjenu vrijednosti područja za očuvanje predmetnog stanišnog tipa. Ovaj kriterij treba koristiti za cjelovitu procjenu prijašnjih kriterija, pri čemu se uzima u obzir različiti značaj koji oni mogu imati za stanište koje se razmatra. Vežano uz ocjenjivanje najvažnijih elemenata mogu se uzeti u obzir i drugi aspekti kako bi se globalno procijenio njihov pozitivan ili negativan utjecaj na očuvanje stanišnog tipa. „Najvažniji“ elementi mogu varirati od stanišnog tipa do stanišnog tipa; mogu uključivati djelovanje čovjeka na području ili na susjednim područjima koje će vjerojatno utjecati na stanje očuvanja stanišnog tipa, vlasništvo nad zemljištem, postojeći pravni status područja, ekološke odnose među različitim tipovima staništa i vrstama itd.

Za ocjenjivanje te globalne vrijednosti može se koristiti „najbolja stručna prosudba“, a sustav rangiranja koji treba koristiti za njezino izražavanje je sljedeći:

A: izvanredna vrijednost,

B: dobra vrijednost,

C: značajna vrijednost.

Treba imati na umu da je standardni obrazac namijenjen za procjenu očuvanosti staništa ili vrsta na određenom području, dok se procjena za primjenu članka 17. odnosi na stanje u cijeloj biogeografskoj regiji unutar države članice. Pojam „stanje očuvanosti“ definiran je u članku 1. točkama (e) i (i) Direktive o staništima kao pojam koji opisuje ukupno stanje stanišnog tipa ili vrste u biogeografskoj regiji. To stanje očuvanosti sada se redovito procjenjuje u okviru šestogodišnjih izvješća o napretku prema članku 17. Direktive o staništima. Procjena područja prema kriterijima iz Priloga III. Direktivi o staništima obuhvaća procjenu „stupnja očuvanosti“ stanišnog tipa ili vrste na određenom području.

2.2 Vrste iz članka 4. Direktive 2009/147/EZ i vrste navedene u Prilogu II. Direktivi 92/43/EEZ i ocjena staništa za njih

i. Oznaka, naziv i podaci o populaciji vrste

Za područja prema potrebi unesite grupu, oznaku i znanstveni naziv svih vrsta ptica relevantnih za članak 4. stavke 1. i 2. Direktive 2009/147/EZ i svih vrsta faune i flore navedenih u Prilogu II. Direktivi 92/43/EEZ koje obitavaju na području, te podatke o njihovoj populaciji na području (vidjeti dolje).

Skupina: A = vodozemci, B = ptice, F = ribe, I = beskičmenjaci, M = sisavci, P = biljke, R = gmazovi.

Oznaka: Četveroznakovna serijska oznaka za svaku vrstu može se naći na referentnom portalu.

Osjetljivost (S): U ovom polju navedite bi li javna dostupnost informacija danih za određenu vrstu mogla biti štetna za njezino očuvanje, na primjer zato što je ta vrsta predmet nezakonitog izlovljavanja ili sakupljanja, pa bi javna dostupnost informacija sadržanih u

standardnom obrascu zaista povećala tu opasnost. U takvom slučaju u polje upišite „da”. Ako je neka vrsta označena kao osjetljiva, Komisija neće na vlastitu inicijativu javno obznanimi prisutnost te vrste na području (na primjer, objavom tih informacija u javno dostupnoj bazi podataka ili na internetskoj stranici). Ako su informacije o prisutnosti te vrste u nekom području već dostupne javnosti, npr. informacije na internetu, označivanje te vrste kao osjetljive ne može se smatrati opravdanim.

Neprisutnost (NP) (neobvezno): U slučajevima kada neka vrsta za koju je područje prvobitno bilo proglašeno (npr. koja je ranije bila prisutna na području) više nije prisutna na tom području, posebno se preporuča da se to naznači tako da se u stupac NP unese „x” (umjesto brisanja informacija o toj vrsti u standardnom obrascu). Vrste koje od stupanja Direktive na snagu nisu bile prisutne na području kao i vrste koje su se na tom području javljale samo u prošlosti ne navode se.

Napomena: Za vrste se smatra da na području više nisu prisutne ako npr. nisu dugo opažene na tom području. To vremensko razdoblje može varirati ovisno o vrsti, pa ako je neka lako opaziva vrsta odsutna nekoliko godina, to vjerojatno ukazuje na njezin nestanak, dok kod vrsta koje je teško opaziti, kao što su briofiti ili neki insekti, njihovo neopažanje tijekom niza godina ne mora nužno značiti i njihov nestanak, ako se stanište nije promijenilo.

Tip: Koristite sljedeće kategorije:

Stalna prisutnost (p): na području su prisutne tijekom cijele godine (vrste koje nisu migracijske ili biljke, rezidentna populacija migracijskih vrsta).

Razmnožavanje (r): koriste područje za podizanje mladunčadi (npr. parenje, gniježđenje).

Koncentracija (c): područje koriste za okupljanje, noćenje ili za zaustavljanje tijekom migracije ili za mitarenje izvan područja parenja, ali ne za prezimljavanje.

Prezimljavanje (w): koriste područje tijekom zime.

Ako je nerezidentna populacija prisutna na području tijekom više od jedne sezone, te „populacijske tipove” treba ubilježiti posebno (vidjeti primjer na slici 3.), npr. budući da su određene vrste faune migracijske, posebno brojne ptičje vrste, područje može biti važno za različite aspekte životnog ciklusa vrsta.

U slučaju da nije moguće unijeti podatke za različite sezone, unesite podatke za najvažniju (npr. sezonu prezimljavanja ili koncentracije).

Veličina: Što se tiče brojnosti populacije, unesite poznate podatke o populaciji, ako su raspoloživi. Ako je veličina populacije poznata, u oba polja (min. i maks.) unesite istu vrijednost. Ako je primjerenije navesti raspon populacije, upišite procijenjenu donju graničnu vrijednost (min.) i gornju graničnu vrijednost (maks.) tog raspona. Ako raspon populacije nije poznat, ali postoje informacije o minimalnoj ili maksimalnoj veličini populacije, procijenite vrijednost koja vam nedostaje da biste dobili raspon. Treba napomenuti da minimalne i maksimalne vrijednosti trebaju biti prosječne vrijednosti za razdoblje od nekoliko godina, a ne krajnje vrijednosti.

Ako nije moguće napraviti čak ni grubu procjenu veličine populacije, navedite tip populacije (npr. stalna), a u polje „kvaliteta podataka” unesite vrijednost DD (podaci nedovoljni). U tom slučaju polje za vrijednost veličine populacije može ostati neispunjeno i umjesto njega se može ispuniti polje za kategoriju brojnosti (česta (C), rijetka (R), vrlo rijetka (V), ili prisutna (P)). Osobine populacije na području mogu se dodatno opisati u tekstovnom polju „Kvaliteta i važnost” (4.2.) u kojem se može okvirno utvrditi vrsta populacije (npr. gusta, raspršena ili izolirana). Pored veličine populacije mogu se koristiti i kategorije brojnosti.

Napomena: U slučajevima kada treba navesti da se neka vrsta razmatra kao kandidat za uključivanje u područje, u polje „veličina” unesite „-1”.

Jedinica: U odgovarajuće polje unesite vrijednost za jedinicu populacije. Preporučene jedinice su jedinice (= i) ili parovi (= p) kad god je to moguće, a kad nije, koristite najpreciznije raspoložive jedinice u skladu sa standardiziranim popisom populacijskih jedinica i oznaka utvrđenih na temelju izvješća iz članaka 12. i 17. (vidjeti referentni portal).

Kategorije po brojnosti (Kat.): Vidjeti objašnjenje u gornjem tekstu pod „veličina” — C = česta, R = rijetka, V = vrlo rijetka, P = prisutna - ovo polje treba ispuniti ako je kvaliteta podataka nedovoljna (DD) i veličina populacije se ne može procijeniti, ili dodatno uz kvantitativne procjene veličine populacije.

Kvaliteta podataka: Navedite kvalitetu podataka koristeći sljedeće oznake: G = „dobra” (npr. na temelju istraživanja); M = „srednja” (npr. na temelju djelomičnih podataka s nešto ekstrapolacije); P = „loša” (npr. gruba procjena); DD = „nedovoljni podaci” (uporaba ove oznake se preporuča kad veličinu populacije nije moguće čak ni procijeniti).

ii. *Kriteriji za procjenu područja za određene vrste i iz članka 4. Direktive 2009/147/EZ i vrste navedene u Prilogu II. Direktivi 92/43/EEZ (u skladu s odjeljkom B Priloga III.)*

— POPULACIJA: = B(a) iz Priloga III.: veličina i gustoća populacije vrste prisutne na području u odnosu na populacije prisutne unutar državnog područja.

Ovaj je kriterij namijenjen za ocjenjivanje relativne veličine i gustoće populacije na području s obzirom na veličinu i gustoću populacije na razini države.

Ovaj posljednji aspekt općenito je teško ocijeniti. Optimalna mjera bio bi postotak izračunan iz omjera populacije na području i populacije na području države. Kao što je predloženo za kriterij A(b), treba koristiti procjenu ili klasni interval prema sljedećem progresivnom modelu:

A: $100 \geq p > 15 \%$

B: $15 \% \geq p > 2 \%$,

C: $2 \% \geq p > 0 \%$.

Nadalje, svi slučajevi kad je prisutnost stanišnog tipa na predmetnom području beznačajna moraju biti navedeni u četvrtoj kategoriji:

D: beznačajna populacija.

Ako se neka vrsta na području rijetko opaža, na primjer samo zalutale jedinice, to se ne smatra značajnom populacijom i treba se zabilježiti kao „D”.

U slučajevima kada je zastupljenost predmetne populacije klasificirana kao „D: beznačajna”, nije potrebno ništa navesti za druge kriterije ocjenjivanja za taj tip staništa na dotičnom području. U tim slučajevima kriterije „očuvanost”, „izoliranost” i „globalna ocjena” ne treba označavati.

— STUPANJ OČUVANOSTI: = B(b) iz Priloga III.: stupanj očuvanosti stanišnih obilježja koja su značajna za dotične vrste i mogućnosti obnove.

Ovaj kriterij obuhvaća dva potkriterija:

i. stupanj očuvanosti stanišnih obilježja koja su značajna za vrste;

ii. mogućnosti obnavljanja.

i. Stupanj očuvanosti stanišnih biljaka koja su značajna vrste

Kriterij i. zahtijeva globalno ocjenjivanje svojstava staništa s obzirom na biološke zahtjeve određene vrste. Među najprimjerenijima za životinjske i biljne vrste su svojstva povezana s populacijskom dinamikom. Treba procijeniti strukturu staništa i neke abiotičke elemente.

Za rangiranje ovog kriterija treba koristiti „najbolju stručnu prosudbu“:

I. elementi u izvanrednom stanju;

II. dobro očuvani elementi;

III. elementi u prosječnom ili djelomično degradiranom stanju.

U slučajevima kada se utvrdi potklasa „I.: elementi u izvanrednom stanju“ ili „II.: elementi dobro očuvani“, kriterij B(b) treba u cijelosti rangirati kao „A: izvanredna očuvanost“, neovisno o stupnjevanju ostala dva potkriterija.

ii. Mogućnosti obnavljanja

Za taj potkriterij, koji treba uzeti u obzir samo kad su elementi u prosječnom ili djelomično degradiranom stanju, treba primijeniti pristup analogan pristupu iz kriterija A(c)(iii), pri čemu treba dodati ocjenu sposobnosti preživljavanja populacije koja se razmatra. Rezultat toga trebao bi biti sljedeći sustav kategorizacije:

I.: obnavljanje lako;

II.: obnavljanje moguće uz prosječan napor;

III: obnavljanje teško ili nemoguće.

Sinteza koja se odnosi na klasifikaciju dvaju potkriterija

A izvanredna očuvanost

= elementi u izvanrednom stanju, neovisno o stupnjevanju ostala dva potkriterija.

B dobra očuvanost

= elementi dobro očuvani neovisno o stupnjevanju mogućnosti obnavljanja;

= elementi u prosječnom ili djelomično degradiranom stanju.

C prosječna ili smanjena očuvanost

= sve druge kombinacije.

—IZOLIRANOST: = B(c) iz Priloga III.: stupanj izoliranosti populacije koja je prisutna na području u odnosu na prirodnu raširenost vrste.

Ovaj se kriterij može tumačiti kao približno mjerilo doprinosa određene populacije genetskoj raznolikosti vrsta, s jedne strane, i ranjivosti dotične populacije, s druge strane. Koristeći pojednostavnjeni pristup, može se reći da, što je populacija više izolirana (s obzirom na njezinu prirodnu raširenost), veći je njezin doprinos genetskoj raznolikosti te vrste. Stoga pojam „izoliranost“ treba razmatrati u širem kontekstu, tako da se jednako odnosi na endemske vrste, na podvrste/ varijetete/rase kao i za potpopulacije metapopulacija. U tom kontekstu treba primjenjivati sljedeće stupnjevanje:

A: populacija (skoro) izolirana,

B: populacija nije izolirana, ali na granicama područja raširenosti,

C: populacija nije izolirana unutar šireg područja raširenosti.

— GLOBALNO = B(d) iz Priloga III.: Globalna procjena vrijednosti područja za očuvanje predmetne vrste.

Ovaj se kriterij odnosi na globalnu procjenu vrijednosti područja za očuvanje predmetne vrste. Može se koristiti za rezimiranje prethodnih kriterija, a isto tako i za procjenu drugih svojstava područja za koja se smatra da su relevantna za određenu vrstu. Ta svojstva mogu varirati od vrste do vrste; mogu uključivati djelovanje čovjeka na tom području ili na susjednim područjima, koje može utjecati na stanje očuvanja vrste, upravljanje zemljištem, propisanu zaštitu područja, ekološke odnose među različitim tipovima staništa i vrstama itd.

Za to globalno ocjenjivanje može se koristiti „najbolja stručna prosudba” i sljedeći sustav rangiranja:

A: izvanredna vrijednost,

B: dobra vrijednost,

C: značajna vrijednost.

Treba imati na umu da je standardni obrazac namijenjen za procjenu očuvanosti staništa ili vrsta na određenom području, dok se procjena za primjenu članka 17. odnosi na stanje u cijeloj biogeografskoj regiji unutar države članice. Pojam „stanje očuvanosti” definiran je u članku 1. točkama (e) i (i) Direktive o staništima kao pojam koji opisuje ukupno stanje stanišnog tipa ili vrste u biogeografskoj regiji. To stanje očuvanosti sada se redovito procjenjuje u okviru šestogodišnjih izvješća o napretku prema članku 17. Direktive o staništima. Procjena područja prema kriterijima iz Priloga III. Direktivi o staništima obuhvaća procjenu „stupnja očuvanosti” stanišnog tipa ili vrste na određenom području.

2.3 Druge važne vrste flore i faune (neobvezno)

Sve druge važne vrste flore i faune mogu se naknadno unijeti ako su relevantne za očuvanje područja i upravljanje njime, u skladu sa sljedećim postupkom:

— Skupina: Unesite oznaku relevantne skupine kojoj vrsta pripada (A = vodozemci, B = ptice, F = ribe, Fu = gljive, I = beskičmenjaci, L = lišaji, M = sisavci, P = biljke, R = gmazovi).

— Naziv i oznaka: Navedite znanstveni naziv vrste; za ptice koje pripadaju vrstama iz priloga IV. i V. pored znanstvenog naziva treba koristiti oznaku kako je utvrđena na referentnom portalu.

— Osjetljivost (S): U ovom polju navedite bi li javna dostupnost informacija danih za određenu vrstu mogla biti štetna za njezino očuvanje, na primjer zato što je ta vrsta predmet nezakonitog izlovljavanja ili sakupljanja, pa bi javna dostupnost informacija sadržanih u standardnom obrascu zaista povećala tu opasnost. U takvom slučaju u polje upišite „da”. Ako je neka vrsta označena kao osjetljiva, Komisija neće na vlastitu inicijativu javno obznaniti prisutnost te vrste na području (na primjer, objavom tih informacije u javno dostupnoj bazi podataka ili na internetskoj stranici). Ako su informacije o prisutnosti te vrste u nekom području već dostupne javnosti, npr. informacije na internetu, označavanje te vrste kao osjetljive ne može se smatrati opravdanim.

— Neprisutnost (NP) (neobvezno): U slučajevima kada neka vrsta koja je ranije bila prisutna na tom području više nije prisutna, to se može naznačiti tako da se u stupac NP unese „x” (umjesto brisanja informacija o toj vrsti u SDF-u).

Napomena: Za vrste se smatra da više nisu prisutne na području ako npr. na tom području dugo nisu opažene. To vremensko razdoblje može varirati ovisno o vrsti pa, ako je neka lako opaziva vrsta odsutna nekoliko godina, to vjerojatno ukazuje na njezin nestanak, dok kod vrsta koje je teško opaziti, kao što su briofiti ili neki insekti, njihovo neopažanje tijekom niza godina ne mora nužno značiti i njihov nestanak, ako se stanište nije promijenilo.

— Veličina: Navedite podatke o veličini populacije. Kada točan broj nije poznat, ako je moguće, navedite raspon populacije; upišite procijenjenu donju graničnu vrijednost (min.) i gornju graničnu vrijednost (maks.) tog raspona. Ako raspon populacije nije poznat, ali postoje informacije o minimalnoj ili maksimalnoj veličini populacije, procijenite vrijednost koja vam nedostaje da biste dobili raspon. U odgovarajuće polje unesite vrijednost za jedinicu populacije. Jedinice bi trebale biti parovi (= p) ili jedinice (= i) kad god je to moguće, a kad nije, ravnajte se prema standardiziranom popisu populacijskih jedinica i oznaka utvrđenih na temelju izvješća iz članka 17. Prema potrebi se osim jedinica korištenih za izvješćivanje iz članka 17. mogu unositi i druge jedinice.

— Kategorija: Ako kvantitativnih podataka nema, navedite je li vrsta česta (C), rijetka (R) ili vrlo rijetka (V). Ako nema nikakvih podataka o populaciji, navedite da je prisutna (P) (za primjer vidjeti sliku 4.).

Za svaku vrstu obrazložite motive za njezino uvrštenje na popis, koristeći pritom sljedeće kategorije:

- IV. Vrste iz Priloga IV. (Direktiva o staništima),
- V. Vrste iz Priloga V. (Direktiva o staništima),
- A. Podaci iz nacionalnog Crvenog popisa,
- B. Endem,
- C. Međunarodne konvencije (uključujući Bernsku, Bonsku i Konvenciju o biološkoj raznolikosti),
- D. Ostali razlozi.

Moguće je unijeti više kategorija. Dodatni detalji o motivima za uvrštenje pojedinih vrsta, posebno u pogledu kategorije D, mogu se navesti u odjeljku 4.2. koji je tekstovno polje za slobodan opis kvalitete i važnosti područja.

Za vrste ptica iz priloga IV. i V. treba navesti oznake (vidjeti referentni portal). Procjene područja za vrste nema.